

Årsplan 2017/2018 for samarbejdet mellem Region Syddanmark og Delstaten Slesvig-Holsten

0. Ramme/indledning

Region Syddanmark og Delstaten Slesvig-Holsten har samarbejdet hen over den dansk-tyske grænse i en årrække. Et samarbejde, som begge partner løbende ønsker at styrke og videreudvikle.

Samarbejdet mellem delstaten Slesvig-Holsten og Region Syddanmark og dennes forgænger Sønderjyllands Amt har udviklet sig i løbet af de seneste 25 år og er blevet en vigtig del af det dansk-tyske samarbejde i grænseregionen. Det er lykkedes partnerne at opbygge et stærkt samarbejde på tværs af grænsen. Et samarbejde, som gør partnerne i stand til i endnu højere grad at fokusere på at skabe konkrete resultater til gavn for hele den dansk-tyske region.

Begge partnere arbejder for at få det bedste ud af partnerskabet og har som målsætning at skabe vækst og udvikling i grænseregionen. Undertiden er det en indsats, som kræver mere end ét forsøg – på grund af forskellene i den måde, systemerne virker på i de to lande på hver sin side af grænsen.

Ikke desto mindre er det lykkedes partnerne at skabe resultater og der er udviklet stærke partnerskaber mellem institutioner, virksomheder og den offentlige sektor inden for områder som f.eks. uddannelse, energi og mobilitet. Det grænseoverskridende samarbejde har ført til en række Interreg 5A-projekter, f.eks. projektet PE:Region om innovation inden for effektelektronik, projektet FURGY Clean Innovation om en dansk-tysk klynge for energiteknologier, eller projektet STARforCE om udvikling af modeller til erhvervelse af dobbeltkompetencer inden for erhvervsuddannelser.

I den fornyede partnerskabsaftale (fælleserklæring om regionalt samarbejde) mellem de to partnere er der enighed om, at følgende fire indsatsområder er de vigtigste for samarbejdet: Regional Erhvervsudvikling, Uddannelse og Forskning, Mobilitet samt Kultur og Mindretal. Årsplanen for 2017/2018 fokuserer derfor også på disse indsatsområder, og inden for disse angiver partnerne initiativer, som er af fælles interesse og udgør en fælles prioritet i årsplanen for 2017/2018.

Desuden er partnerne stadig enige om, at den overordnede ramme for samarbejdet udgøres af følgende:

- Strategisk udnyttelse af det dansk-tyske Interreg 5A-program
- Samarbejde om udviklingsplaner på delstats - og regionsniveau
- Udviklingsinitiativer inden for rammerne af Jyllandskorridorsamarbejdet, der også omfatter Hamborg og resten af Vestdanmark

- Fjernelse af de eksisterende barrierer, som stadig vanskeliggør grænseoverskridende samarbejde og mobilitet over grænsen.
- Løbende støtte til samarbejder centreret omkring grænsen, f.eks. Region Sønderjylland-Schleswig.
- Involvering af de nationale mindretal på begge sider af grænsen

De nævnte fokusområder videreudvikles og afstemmes løbende på politisk og administrativt niveau. Derudover er partnerne åbne for i fællesskab at tage nye emner op, som bliver aktuelle i årsplanens løbetid.

1. Regional Erhvervsudvikling

Erhvervsudvikling er af stor betydning for udviklingen i grænseregionen mellem Region Syddanmark og Slesvig-Holsten. Erhvervsudviklingen i grænseregionen har været genstand for analyser, som har påpeget en række erhvervmæssige styrkepositioner i den dansk-tyske grænseregion. Med udgangspunkt i disse har Region Syddanmark og delstaten Slesvig-Holsten støttet og vil fortsat støtte det erhvervmæssige samarbejde og den erhvervmæssige integration på tværs af grænsen gennem udvikling af grænseoverskridende klynger.

Et eksempel på det fælles samarbejde om at støtte udviklingen af grænseoverskridende klynger i regionen findes inden for **bæredygtig energi**, hvor Interreg 5A-projektet FURGY Clean Innovation, som blev godkendt i 2015, arbejder med at få etableret en grænseoverskridende klyngeorganisation, så det bliver lettere for virksomhederne i regionen at være en del af innovationsprocessen hen over grænsen.

Virksomheder inden for **effektelektronik** udfordres af vanskeligheder med at skaffe kvalificeret arbejdskraft. Derfor har SDU, Sønderborg Vækstråd, CLEAN og Region Syddanmark taget initiativ til at etablere et grænseoverskridende center for forskning, innovation og uddannelse inden for området industriel elektronik i grænseregionen. Både Region Syddanmark og Slesvig-Holsten er enige om at støtte dette arbejde.

Turisme er identificeret som en erhvervmæssig styrkeposition i den dansk-tyske grænseregion og f.eks. Interreg 5A-projektet REACT om kystturisme, som blev godkendt i 2015, sigter mod at udvikle turismeerhvervet i den dansk-tyske grænseregion, centreret omkring Østersø-området. Turister ønsker i stigende grad flere og bedre madoplevelser – hvilket skaber et potentiale for virksomheder med fødevarer som et oplevelsesprodukt. Desuden har en nylig undersøgelse bestilt af Region Syddanmark identificeret et stort potentiale inden for fødevareroplevelser og gastronomi på tværs af den dansk-tyske grænse.

En række Interreg 5A-projekter inden for **sundheds- og velfærdsinnovation** er allerede godkendt og påbegyndt i 2015 og 2016 og flere projekter er planlagt til at starte i begyndelsen af 2017. Imidlertid mangler forbindelsen mellem de enkelte projekter koordination og sammenhæng, og derfor går projekterne glip af de mulige synergier, der kunne opstå ved et tættere samarbejde. Partnerne ønsker

derfor at igangsætte et initiativ med det formål at bringe projekterne tættere sammen for at åbne op for synergier inden for udvikling, test og implementering såvel som netværksdannelse, så der kan banes vej for fremtidige, koordinerede initiativer.

For at kunne opretholde og udvikle erhvervsmæssig styrke i grænseregionen er det vigtigt at styrke virksomhedernes konkurrenceevne. Syddansk Vækstforum har lanceret initiativer, som sigter mod at opretholde produktion i regionen ved brug af **automatisering**, samt initiativer, der skal hjælpe virksomhederne med at tilpasse sig og muligvis omlægge til nye markeder, f.eks. ved brug af **industrielt og procesorienteret design**. Partnerne ønsker derfor at udforske mulighederne for anvendelse af ny robotteknologi m.v. i SMV'er samt mulighederne for samarbejde om anvendelse af design i virksomheder i en sammenhæng, der går på tværs af grænsen.

I de seneste år er **Jyllandskorridoren** blevet et forum for politisk samarbejde mellem byerne og regionerne i Vestdanmark og delstaterne Slesvig-Holsten og Hamborg. På den danske side omfatter Jyllandskorridor-samarbejdet også Region Midtjylland, Region Nordjylland, byerne Odense, Esbjerg, Aalborg og Aarhus, samt Udviklingsråd Sønderjylland (URS). Formålet med Jyllandskorridor-samarbejdet er at udvikle økonomisk og samfundsmæssigt samarbejde og sammenhæng i en bredere geografisk ramme i form af forskellige initiativer. Disse omfatter for eksempel en fælles "Fact Book", som giver et vidensgrundlag og et socioøkonomisk overblik over hele korridoren samt dens væsentligste styrker og udfordringer. Fremadrettet vil et yderligere trin blive projektet "Northern Connections: Strategic Transnational Cluster Cooperation", hvor der fokuseres på erhvervsmæssigt samarbejde i Nordsø-regionen med energiklynger som et strategisk værktøj for økonomisk vækst. Projektet, som blev godkendt af INTERREG-programmet for Nordsø-regionen i slutningen af september 2016, er baseret på et fælles initiativ fra partnerne i Jyllandskorridoren og blev udvidet til at udgøre et projektkonsortium, der kan tiltrække yderligere partnere fra alle lande, der grænser op til Nordsøen. Projektperioden vil være fra starten af 2017 indtil foråret 2020.

Infrastruktur er forbundet med Jyllandskorridoren som helhed. Sammen med partnerne deltager hhv. den danske og den slesvig-holstenske transportminister i arbejdet i **den dansk-tyske transportkommission**, som har til formål at identificere og analysere udfordringerne og komme med anbefalinger i relation til transportinfrastrukturen i Jyllandskorridoren. I november 2015 blev en omfattende rapport om infrastrukturprojekter af dansk-tysk interesse omkring Jyllandskorridoren samt fælles anbefalinger vedtaget og offentliggjort.

Inden for området **spatial planlægning** arbejdes der i Tyskland på at udvikle systemer til at monitorere sammenhængende spatiale områder, inklusive tilstødende regioner, og give mulighed for en fælles definition af indikatorer, der kan fungere på tværs af landegrænser. Arbejdet finansieres af den tyske forbundsstat. Som en del af dette arbejde vil Slesvig-Holsten gerne have Region Syddanmark og Region Sjælland med som partnere i et første udforskningsprojekt.

Ud fra ovenstående ønsker partnerne at fokusere på følgende initiativer inden for regional erhvervsudvikling i årsplanen for 2017/2018:

- Der arbejdes på (i idéfasen) at etablere et **center for forskning, innovation og uddannelse inden for området industriel elektronik** i grænseregionen. En indledende arbejdsgruppe er etableret (SDU, CLEAN, Sønderborg Vækstråd og Region Syddanmark), og der er sendt ansøgninger til Erhvervs- og Vækstministeriet samt Region Syddanmark om medfinansiering af de næste skridt i dette initiativ. Initiativet vil også involvere virksomheder, universiteter og organisationer på begge sider af grænsen.
- Der er igangsat undersøgelser med henblik på at afsøge interessen og muligheden på begge sider af grænsen for oprettelsen af et **syddansk/nordtysk mad-terroir**. Såfremt der identificeres fælles interesse og muligheder hen over grænsen, vil forprojektet kunne føre til en Interreg-ansøgning.
- Styrkelse af det grænseoverskridende samarbejde inden for **sundheds- og velfærdsinnovation** gennem koordinering, sammenhæng og synergi mellem eksisterende og nye Interreg 5A-projekter inden for dette område med det formål at bringe projekter og aktører tættere på hinanden og åbne for synergier inden for udvikling, test og implementering, såvel som netværksdannelse, hvorved der kan banes vej for fremtidige, koordinerede initiativer.
- Styrke virksomhedernes produktionsevne og deres konkurrenceevne ved at udvide de grænseoverskridende aktiviteter, som fokuserer på anvendelsen af **ny robotteknologi** i SMV'er, samt ved at udvide samarbejdet hen over grænsen inden for **anvendelsen af design i virksomheder**. Dette skal ske i et partnerskab med Design2Innovate samt med tyske virksomheders partnerskaber og kompetencer.
- Som en del af Jyllandskorridor-samarbejdet **vil der blive udført analyser i en række funktionelle byområder og større byer** i korridoren (Fyn og Aarhus-området), der ligger i en unik spatial struktur som "perler på en snor" langs motorvejene, så de forbinder de forskellige dele af Jyllandskorridoren. Disse undersøgelser omfatter også samspillet i grænseregionen mellem de større og mindre byer i Sønderjylland og Flensborg, hvilket er afgørende for en bymæssig og regional forståelse af grænselandets styrker og de udfordringer, det står over for. Analyserne vil fokusere på spørgsmål om samspil, byernes roller, tiltrækningskraft og tilgængelighed i forbindelse med dagligdagens serviceudbud, og hensigten er, at der skal skabes synlighed og lægges et fundament for nye partnerskabsaktiviteter, ligesom samarbejdet og udviklingen inden for Jyllandskorridorens geografiske område skal styrkes.
- I udkanten af et forskningsprojekt om „**monitoring af spatial udvikling i Tyskland og tilstødende regioner**“, som er lanceret af det føderale institut BBSR, har Slesvig-Holsten med held ansøgt om at gennemføre et relateret projekt vedrørende den udvidede tysk-danske grænseregion. Målet er at udvikle en – indtil nu ikke-eksisterende – systematisk og indikator-baseret monitorering af den spatiale udvikling hen over grænsen, inklusive både Region Syddanmark og Region Sjælland som partnere. De mest relevante, grænseoverskridende indikatorer skal findes i fællesskab ved at bruge eksisterende data og med en beskedne omkostning. I denne projektfase, hvor finansieringen sker ved føderale, tyske

midler, skal der udarbejdes og afprøves eksempler på fælles, metodisk tilgang. I det efterfølgende forløb kan der implementeres et institutionaliseret, grænseoverskridende, tysk-dansk monitoreringssystem for spatial udvikling, forudsat at de indhøstede erfaringer fra projektfasen kan bringes i anvendelse.

2. Uddannelse og forskning

Partnerne er enige om at støtte samarbejdet hen over grænsen inden for områderne uddannelse og forskning, samt at fremme de grænseoverskridende kompetencer. Partnerne ser uddannelse som en vigtig bestanddel i at styrke arbejdet for vækst og udvikling i grænseregionen.

I juni 2016 organiserede partnerne et **første dansk-tysk regionalt uddannelsesstopmøde i grænseregionen** sammen med den danske regering. Topmødet havde til formål at finde nye muligheder for samarbejde mellem videregående uddannelser på tværs af grænsen for at styrke arbejdet med vækst og udvikling i grænseregionen, hvilket også omfatter adgangen til kvalificeret arbejdskraft for erhvervslivet. I de kommende år ønsker partnerne at bygge videre på uddannelsesstopmødet, f.eks. ved at arbejde for et nyt grænseoverskridende uddannelsessamarbejdsprojekt inden for effektelektronik. Desuden er det hensigten, at arbejdet med at organisere yderligere uddannelsesstopmøder i 2017 og 2018 kan udgøre relevante skridt i retning mod øget dansk-tysk samarbejde inden for uddannelses- og forskningsområdet.

Projektet STaRForCE, som blev godkendt af Interregudvalget i 2015, udgør et yderligere initiativ, som skal fremme grænseoverskridende kompetencer. Partnerne følger og støtter hhv. arbejdet med projektet, som går ud på at udvikle modeller til erhvervsfaglige uddannelses tilbud på tværs af grænsen, samt aktiviteterne og arbejdet i det tilknyttede **dansk-tyske Erhvervsuddannelsesforum**.

Ud fra ovenstående ønsker partnerne at fokusere på følgende initiativer inden for uddannelse og forskning i årsplanen for 2017/2018:

- Samarbejde om videregående uddannelser for at styrke vækst og udvikling i grænseregionen, herunder initiativer, der bygger på det første uddannelsesstopmøde i juni 2016, f.eks. at arbejde for et nyt grænseoverskridende uddannelsessamarbejdsprojekt inden for effektelektronik. Desuden vil partnerne tage initiativ til at afsøge finansieringsmuligheder på EU-niveau.
- Arbejde på at organisere yderligere regionale uddannelsesstopmøder i 2017 og 2018 sammen med det danske Uddannelses- og Forskningsministerium.
- Støtte og følge projektet STaRForCE ved at deltage i projektmøder og -seminarer med det formål at udvikle modeller for grænseoverskridende erhvervsfaglige uddannelses tilbud og praktikpladser på tværs af grænsen, inklusive de aktiviteter og det arbejde, der ligger i det dansk-tyske erhvervsuddannelsesforum.

3. Mobilitet

Partnerne er enige om, at erhvervsmæssig mobilitet er afgørende for et tættere samspil inden for økonomien og arbejdsmarkedet på tværs af grænsen til fordel for borgere og virksomheder i grænseregionen. Tiltag, der støtter mobiliteten i hverdagen er også relevante for en bedre gensidig, kulturel forståelse. Dette gælder ikke kun pendling, men f.eks. også erhvervelse af dobbeltkompetencer inden for erhvervsuddannelser/anerkendelse af erhvervsfaglige kvalifikationer.

Adgang til kvalificeret arbejdskraft er af stor betydning for vækst og udvikling i erhvervslivet, og virksomhederne har i højere grad svært ved at skaffe kvalificeret arbejdskraft. Derfor ønsker Region Syddanmark og delstaten Slesvig-Holsten at støtte adgangen til kvalificeret arbejdskraft i grænseregionen og ser i den forbindelse på mulighederne for at udvikle et Interreg-projekt sammen med relevante partnere.

Region Syddanmark og delstaten Slesvig-Holsten anser det for vigtigt, at oplysninger til pendlere hen over den dansk-tyske grænse er til rådighed i grænseregionen. Partnerne ser et potentiale i at udvide det nuværende tilbud **“Infocenter Grænse/Grenze”**, som ledes af Region Sønderjylland-Schleswig, så det også omfatter Femern Bælt-regionen, hvorved der kan drages fordel af den nuværende ekspertise, og hvorved det samtidig kan undgås, at der opbygges parallelstrukturer. Erhvervs- og vækstministeriet i Danmark har besluttet at støtte udviklingen af en fælles model for pendler-informationstilbud for det grænseoverskridende arbejdsmarked med kr. 400.000 i 2015-2017. Partnerne ønsker fortsat at støtte samarbejde om arbejdsmarked og pendlerinformation, f.eks. gennem Region Sønderjylland-Schleswig.

Et yderligere initiativ til at støtte den grænseoverskridende mobilitet i hverdagen er den grænsebanegårdsanalyse, som er iværksat i fællesskab af Flensburg By, Region Syddanmark, Aabenraa Kommune og NAH.SH (nærtrafikselskabet i Slesvig-Holsten); analysen offentliggøres i 2016. Denne første analyse fokuserer på mulige placeringer af en ny jernbanestation i grænseområdet, så internationale tog ikke behøver at køre i en sløjfe for at komme til den nuværende station i Flensburg.

Ud fra ovenstående ønsker partnerne at fokusere på følgende initiativer inden for mobilitet i årsplanen for 2017/2018.

- Afsøge mulighederne for at udnytte det grænseoverskridende potentiale i relation til kvalificeret arbejdskraft, fx gennem udviklingen af et Interreg-projekt.
- Støtte samarbejde om arbejdsmarked, f.eks. gennem Region Sønderjylland-Schleswig.

4. Kultur og mindretal

Partnerne er enige om at støtte kulturelt samarbejde i den grænsenære region samt den gensidige kulturelle forståelse på tværs af grænsen. Med godkendelsen af Interreg 5A-projektet KursKultur er der skabt en god mulighed for at fremme det dansk-tyske kulturelle samarbejde inden for kultur, sprog, børn og fritid. I 2015 og 2016 støttede partnerne økonomisk, at der blev arrangeret et højskoleophold, jUNGzuSAMMEN, hvor unge i grænseregionen fik mulighed for at engagere sig i den fremtidige udvikling af den dansk-tyske grænseregion.

De nationale mindretal på begge sider af grænsen er af stor værdi inden for alle områder af samarbejdet og udviklingen i grænseregionen. I 2015 fejrede Tyskland og Danmark 60-året for underskrivelsen af "København-Bonn-erklæringerne", som fastlagde rettigheder for de tyske og danske mindretal i grænseregionen og formulerede de grundlæggende principper for mindretalspolitik. Den officielle fejring blev afholdt på den slesvig-holstenske repræsentation i Berlin med begge partnere repræsenteret på højt politisk niveau. Både den danske og den tyske udenrigsminister anerkendte de nationale mindretals vigtige rolle i den dansk-tyske grænseregion og det forbillede, som den dansk-tyske model for håndtering af mindretal udgør.

Partnerne er enige om at støtte den nye "Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig 2017-2020", som forventes at fokusere på to hovedområder "Talentudvikling" og "Kultur Grænseløs". I 2020 vil det være 100 år siden, at folkeafstemningerne i 1920 fandt sted. Disse folkeafstemninger fastlagde den nuværende grænse mellem Sønderjylland (Region Syddanmark) og Slesvig-Holsten, og skabte samtidig det tyske mindretal i Danmark og det danske mindretal i Tyskland. Partnerne ønsker at bidrage til forberedelsen af 100-års jubilæet for folkeafstemningerne i 1920.

Ud fra ovenstående ønsker partnerne at fokusere på følgende initiativer inden for kultur og mindretal i årsplanen for 2017/2018:

- Ny Kulturaftale for Region Sønderjylland-Schleswig
- Bidrage til forberedelsen af fejringen af 100-års jubilæet for afstemningerne i 1920